

Title: Реферат о завршеној докторској дисертацији *Исејеви говори, критичко издање и коментар*

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

КОМИСИЈИ ЗА ПОСТДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ

На седници Наставно-научног већа Филозофског факултета у Београду одражаној 18.12. 2025, именовани су чланови комисије за оцену и одбрану завршне докторске дисертације кандидата мср. Димитрија Рашљића, под насловом:

Исејеви говори; критичко издање и коментар

Биографски подаци о кандидату

Димитрија Рашљић рођен је 1994. године у Београду. Ту је и завршио основну школу и средњу машинско-техничку школу, као и нижу музичку школу. Основне студије на Филозофском факултету Универзитета у Београду завршио је у року, са просечном оценом 9,92, као студент генерације на Одељењу за Класичне науке. Од 2019. године био је део групе преводилаца која је превела *Постање* према Септуагинти при Центру за библијску филологију и херменеутику. По завршетку основних студија, кандидат је уписао мастер студије на Филолошком факултету у Санкт-Петербургу, (Санктпетербуршки државни универзитет). Ту почиње да се бави кодикологијом и палеографијом, пошто му је тема мастер рада била: *Рукопись Пиндара и Эсхила из Библиотеки Российской Академии наук (НИОР, собрание иностранных рукописей, Q №2)* ("Рукопис Пиндара и Эсхила из Библиотеке Руске академије наука, НИОР колекција страних рукописа, № Q2")¹ Рад, писан и одбрањен на руском, оцењен је највишом оценом, похваљен је и препоручен за публикацију. Ментор је била доц. Јелена Јермолајева, научни саветник др Григориј Воробјев, а рецензент доц. Андреј Виноградов.

Докторске студије уписао је на Одељењу за Класичне науке, где и ради, од 25.02.2022 као истраживач приправник, а од 03.10.2022. као асистент за ужу научну област Класичне науке, са тежиштем истраживања на старогрчкој и средњегрчкој филологији. Објавио је досад четири чланка, као један од сарадника објавио једну књигу и излагао на две међународне конференције. У два чланка (Rašljic, D. (2022). Stylistic and textual remarks on Isaeus' "On the Estate of Pyrrhus", *Lucida intervalla* 52(I), Beograd, pp. 65-79 i Rašljic, D. (2024). "Variae lectiones ad Isaeum" from the F573 SPbDA 375 manuscript from the National Library of Russia, *Lucida intervalla* 53, Beograd, pp. 157-163) бавио се питањима значајним за успостављање Исејевог текста.

¹ Рад и рецензије могу се наћи у архиви Филолошког факултета у Санкт-Петербургу на адреси: <https://dspace.spbu.ru/handle/11701/31308>

Теза се састоји од 378 страна текста, не рачунајући ту библиографију, која се налази на стр. XXX-XXX. Структура дисертације је она вековима уобичајена за критичка издања класичних текстова. После исцрпног увода у којем се описује историја издавања Исејевог текста, проблеми који су за тај текст карактеристични, као и појединачни рукописи значајни за успостављање критичког текста, долази главни део рада, само издање, пропраћено критичким апаратом. Трећи и најобимнији део рада чини коментар, са уводом за сваки говор понаособ.

Предмет и циљ дисертације

Предмет

Предмет ове дисертације је израда критичког издања целокупног корпуса Исејевих говора, заснованог на анализи и новој колацији рукописне традиције, са уводом, критичким апаратом и пратећим филолошким коментаром.

Дисертација обухвата опис сачуваних рукописа, њихов међусобни однос и вредновање, реконструкцију текста према традицији, као и његово тумачење, кроз филолошки коментар.

Циљ

Циљ ове дисертације јесте успостављање поузданог критичког текста Исејевих говора, на основу целокупне доступне рукописне традиције, као и његово тумачење и контекстуализација. Тиме се обезбеђује чврста текстуална основа за даља истраживања у више области научног рада. Исејем се досад углавном баве историчари права, али Исеј је, као један од десеторице канонских атичких говорника, неизмерно важан и за историју античке књижевности, посебно за историју реторике, као и за проучавање самог атичког говора класичне епохе. Издања настала у претходних скоро тачно стотину година сва су парцијална, а последње, већ век старо Вајсово, издање целокупног корпуса је, поред тога што је по природи ствари већ застарело, пати још и од издавачевих предрасуда против Исеја.

Теоријске основе дисертације

Главни део ове дисертације је критичко издање текста. Свако критичко издање базира се на претпоставци да постоји примарни текст који се може реконструисати и да рукописна традиција покушава да пренесе тај текст што верније. Текст који даје ова дисертација одликује се тиме што чува рукописну традицију тамо где је она доследна, што доводи до текста који се разликује од претходних издања тако да доноси читања која обогаћују наше знање о синтакси, али и морфологији и лексици атичког грчког класичне епохе.

Структура дисертације

Дисертација се састоји од седам целина:

1. **Увод** који даје преглед претходних издања Исејевих говора и образлаже потребу за новим критичким издањем.

2. **Текстологија Исејевих говора**, односно преглед ранијих критичких издања и општи преглед проблематике критике текста
3. **Текстуална традиција** где се даје детаљан опис и анализа главних рукописа Исејевих говора
4. **О овом издању и коментару** где се дају основе уводне примедбе о самом критичком апарату и коментару који иде уз говоре.
5. **Критичко издање** које је централни део дисертације.
6. **Коментар Исејевих беседа** где се даје исцрпни увод у сваку беседу понаособ и свака подробно коментарише
7. **Закључак**

Најважнији резултати и научни допринос

Најзначајнији допринос ове дисертације јесте израда савременог и поузданог критичког издања Исејевих говора. У њему се на бројним местима даје читање боље од досадашњих и дају се уверљивија текстолошка решења. Значајан, мада непланиран, допринос свакако је и боље разумевање стварне језичке праксе, бар Исејеве, мада нека решења указују и на евентуалну потребу да се и друга издања ревидирају и критички поново процене.

Закључна оцена значаја

Свако ново критичко издање је важан догађај. То нарочито важи за ново издање Исеја, једног од десеторице говорника који се сматрају каноном реторске вештине. Значај новог издања није само у томе што је читав век прошао откако је последњи пут издат његов корпус у целости, већ је, што је можда и важније што је ово ретка прилика у којој ново издање текста доводи и до реевалуације и ревалоризације једног од великих аутора класичне антике. Из те перспективе ово ново критичко издање је изванредно значајан допринос грчкој филологији, будући да се више ослања на консензус рукописа, а мање на претпоставке о говорниковим могућностима и намерама. Треба напоменути и да је ова теза заузима једно посебно место у нашој класичној филологији, пошто је ово први пут код нас да се неко подузме једног таквог посла.

Кандидат је у потпуности показао научну зрелост, пошто је израда критичког издања највећи испит знања и способности једног класичног филолога. Издање које је кандидат приредио испуњава највише стандарде дисциплине, а критички апарат који га прати је задовољство читати. И, мада он није најважнији део ове дисертације, не треба заборавити ни коментар који прати текст и који је у много чему први своје врсте на Исејев текст.